

De wet betreffende de rechten van de vrijwilliger

Redactie:
Eva Hambach

Inhoud

Voorwoord	3
Inleiding	4
Vrijwilligerswerk: De wettelijke definitie	5
Mag iedereen vrijwilligerswerk doen?	9
Kostenvergoedingen	11
Aansprakelijkheid en verzekeringen	13
Informatieplicht	19
Vrijwilligerswerk en arbeidsrecht	22
Wegwijzer bijkomende Informatie	24
Adressen steunpunten vrijwilligerswerk	25
Colofon	27

Voorwoord

We presenteren hier een 'snelle versie' van **Goed Gekend:** over de rechten en plichten in het vrijwilligerswerk. De tekst geeft een kort en praktisch overzicht van de wet betreffende de rechten van de vrijwilliger.

De tekst is een 'droge' tekst: nuances en interpretaties hebben we zoveel mogelijk vermeden. Die kan je wel terugvinden op onze website, en in andere brochures (zie eindpagina van deze brochure).

Vanzelfsprekend kan u met uw vragen steeds terecht bij het steunpunt vrijwilligerswerk van uw keuze (zie adressenlijst achteraan).

Inleiding

Op 29 augustus 2005 (wet van 3 juli 2005) werd de wet betreffende de rechten van de vrijwilliger in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.

Op dit ogenblik is het zo dat:

- de wet van toepassing is sinds 1 augustus 2006. De regeling omtrent aansprakelijkheid en verzekeringen is in werking getreden op 1 januari 2007.
- er al een aantal veranderingen zijn doorgevoerd in de oorspronkelijke wettekst, namelijk door volgende wetswijzigingen
 - Wet van 27 december 2005 houdende Diverse Bepalingen (voerde enkele veranderingen toe m.b.t. de kostenvergoedingen en het aansprakelijkheidsregime)
 - Wet van 7 maart 2006 (regelt het uitstel van de inwerkingtreding die normaal voorzien was op 1 februari 2006)
 - Wet van 19 juli 2006 betreffende de wijzigingen op de Wet betreffende de rechten van de vrijwilliger
- Al deze teksten zijn samengevoegd (in het jargon 'gecoördineerd') tot 1 geheel. Deze tekst kan je terugvinden op www.vrijwilligerswerk.be.

Vrijwilligerswerk:

De wettelijke definitie

Vrijwilligerswerk is een activiteit die uitgevoerd wordt door een vrijwilliger binnen een organisatie.

Hiermee duiden we de drie kernelementen aan: activiteit, vrijwilliger en organisatie. De letterlijke definiëring van de wet herhalen we hier niet, we belichten wel enkele aspecten in detail.

ACTIVITEIT

Vrijwilligerswerk is niet zomaar om het even welke activiteit. Het moet gaan om inzet voor een ander zoals: mensen helpen, klussen uitvoeren, kinderen trainen, natuurwandelingen begeleiden, activiteiten plannen, evenementen organiseren, leden en/of vrijwilligers werven.

Het woord 'activiteit' vormt aldus een belangrijk bestanddeel in de definitie: het onderscheidt vrijwilligers van (gewone) leden.

Als ik op dinsdagavond ga turnen, ben ik deelnemer aan een sportieve activiteit. Geef ik op woensdag (op onbezoldigde basis) een sportactiviteit in de school van mijn kinderen, ben ik vrijwilliger.

ONBETAALD

Daarenboven verricht men die activiteiten zonder daarvoor een bezoldiging te ontvangen. Vrijwilligerswerk is onbetaalde inzet.

Mensen die 'vrijwillig' een bepaald mandaat (politiek) opnemen en die hiervoor presentiegelden ontvangen, zijn geen vrijwilligers. Vrijwillige brandweelrui (die een hogere vergoeding ontvangen dan de toege-

laten vrijwilligersvergoedingen) vallen ook niet onder deze definitie. Mensen die 'vrijwillig' proefkonijn spelen in een of ander medisch experiment en die hiervoor een vergoeding ontvangen, zijn geen vrijwilligers zoals hier bedoeld. 'Vrijwillige' aardbeiplukkers vallen evenmin onder deze wet.

VRIJWILLIG

Daarenboven zet een vrijwilliger zich in zonder dat hij/zij daartoe verplicht wordt.

De stagiaire die in het rusthuis haar opleiding komt vervolmaken, is geen vrijwilliger. Een persoon die in een tewerkstellingstraject stapt (bv. arbeidszorg), is ook geen vrijwilliger.

Vrijwillig betekent echter niet "vrij-blijvend". Zowel de vrijwilliger als de organisatie engageren zich immers om met elkaar 'in zee' te gaan (zie ook: informatieplicht).

VOOR ANDEREN OF VOOR DE SAMENLEVING

Vrijwilligerswerk is je nuttig inzetten voor anderen (buiten familie- of kennissenkring) of voor de samenleving in haar geheel.

Padden helpen oversteken, jeugdige sportmannetjes begeleiden, boeken inlezen voor blinden, een jeugdbeweging leiden, ... zijn hiervan voorbeelden. De barbecue aansteken op het tuinfeest van je buurman is geen vrijwilligerswerk. Je eigen kind helpen bij het huiswerk, is geen vrijwilligerswerk.

IN DE CONTEXT VAN EEN ORGANISATIE

Een organisatie zou je kunnen definiëren als een plek of een structuur waar mensen elkaar vinden om samen iets te plannen, te organiseren of te doen. Wat mensen hier aan elkaar bindt is de gezamenlijke doelstelling, de wil om samen iets te realiseren. Ze vinden elkaar niet omdat ze verwant of bevriend zijn maar omdat ze min of meer dezelfde motieven, doelstellingen, interesses,... hebben.

De organisatie situeert zich buiten het privé- of familieverband: vriendendiensten of zogenaamde 'kleine diensten' aanbieden, een barbecue waarop de hele familie is uitgenodigd, het gras afmaaien voor de zieke buurvrouw, op de goudvis letten als de overburen op vakantie zijn... vallen er niet onder,

Bijvoorbeeld: een bezoeker van een rusthuis die met zijn/haar tante gaat wandelen, is geen vrijwilliger. Diezelfde bezoeker van het rusthuis die zich in opdracht van de organisatie inzet voor de bewoners, inclusief zijn/haar tante, is wel een vrijwilliger. De relatie tussen personen is geen criterium.

Toch is het begrip 'organisatie' ruim op te vatten. Binnen deze wet hebben ze gemeen dat ze geen winstoogmerk hebben. Een rusthuis dat werkt onder de status van N.V. of B.V.B.A. kan geen vrijwilligers inschakelen. Een kinderopvang die op zelfstandige basis werkt, evenmin.

Organisaties kunnen onderscheiden worden volgens hun opbouw.

Eenzijds bestaan er organisaties met rechtspersoonlijkheid:

- de private rechtspersonen zoals vzw's, stichtingen,
- de publieke rechtspersonen zoals OCMW, gemeente, provincie, instellingen van openbaar nut,
 - Organisaties met rechtspersoonlijkheid hebben een specifieke structuur, waarbij de 'uitvoering' van activiteiten vaak gescheiden wordt van 'het beleid' van de organisatie. Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen de 'natuurlijke personen' actief binnen deze rechtspersonen en de 'organen of structuren' die zorgen voor een scheiding tussen individu en organisatie.

Anderzijds bestaan er organisaties zonder rechtspersoonlijkheid, zoals een oudercomité, een buurtcomité, de lokale afdeling van een grotere organisatie....:

- de feitelijke verenigingen.
 - Feitelijke verenigingen bestaan uit de som van de delen: individuele personen die afspreken samen iets te doen, zonder dat men aan deze samenwerking in een structuur giet. In beginsel is iedereen in de feitelijke vereniging gelijk want een natuurlijk persoon.
 - Bij sommige feitelijke verenigingen is het niet makkelijk te bepalen wanneer we van 'organisatie' kunnen spreken. Met andere woorden: wanneer de activiteit ruimer is dan de vriendschappelijke of familie-context.
 - In deze wet moeten feitelijke verenigingen soms bijzondere regels volgen. Daarop komen we verder terug (zie: informatieplicht en verzekeringen)

De precieze definities kan je terugvinden via www.vrijwilligerswerk.be

BUITEN HET KADER VAN EEN ARBEIDSOVEREENKOMST, EEN DIENSTENCONTRACT OF EEN STATUTAIRE AANSTELLING

Men mag dezelfde activiteiten niet uitoefenen als werknemer én als vrijwilliger, voor dezelfde opdrachtgever. Men kan dus wel vrijwilligerswerk doen voor de eigen werkgever, maar dan moet het om een verschillende soort activiteit gaan.

De opgesomde bovenstaande elementen uit de definitie kan je nooit 'op zich' beoordelen. Voor een juiste afbakening, dien je alle elementen samen te tellen.

Bijkomende elementen die de definitie compleet maken:

DE VRIJWILLIGER

De vrijwilliger is de natuurlijke persoon (de mens van vlees en bloed) die de vrijwillige activiteit verricht.

Een bedrijf, vzw, stad, de chiro, een school, ... kan geen vrijwilliger zijn (rechtspersonen noch feitelijke verenigingen kunnen vrijwilligerswerk doen).

Mag iedereen vrijwilligerswerk doen?

Ja, iedereen die ouder is dan 15 jaar (of in het jaar zelf nog 16 wordt) mag vrijwilligerswerk doen.

Deze informatie halen we uit de 'arbeidswetgeving'.

Jongeren en kinderen die jonger zijn, mogen wel mee actief zijn maar dan gelden volgende regels:

- geen regelmatige inzet (verbod op kinderarbeid!)
- activiteiten die 'verantwoord' zijn: educatief, didactisch, pedagogisch...

Er geldt geen maximumleeftijd in het vrijwilligerswerk. Wel opletten omdat sommige verzekeringspolissen geen of een veel lagere tussenkomst voorzien op het moment dat personen een bepaalde leeftijd hebben bereikt.

We overlopen hier een aantal groepen die eerst een toelating moeten vragen. Groepen die niet in de tekst staan, hoeven niets te doen: ze zetten zich zonder meer in.

MENSEN MET EEN UITKERING VAN DE RVA

Iedereen die een uitkering ontvangt van de RVA (zelfs indien bijpassing of aanvulling) zal de vrijwillige activiteit **schriftelijk** moeten melden aan de RVA, via de uitbetalingsinstelling. Het gaat om werklozen, bruggepensioneerden en iedereen die een zelfs beperkt (vb. bij loopbaanonderbreking) bedrag van de RVA ontvangt.

Je kan de procedure nalezen op onze website. Ook het formulier C45 B, dat men moet invullen voor de schriftelijke melding is aangepast en wat eenvoudiger geworden.

In de nieuwe regeling komen volgende principes naar voren:

- de vrijwilliger meldt schriftelijk dat hij/zij vrijwilligerswerk wil/zal doen,
- de vrijwilliger kan meteen van start gaan (na melding) met de vrijwillige activiteit,

- de RVA heeft 12 dagen te tijd om het vrijwilligerswerk te weigeren of te beperken.
 - Weigering kan niet zonder argumenten.
 - Weigering betekent: activiteiten staken, zonder sanctie (behalve als zou blijken dat de vrijwilliger een vergoeding ontving die hoger ligt dan wat volgens de wet is toegelaten: dan kan er wel een sanctie volgen).
 - Beperking betekent: enkel de activiteiten uitvoeren welke toegelaten zijn door de RVA.

De RVA kan weigeren op volgende gronden:

- de activiteit is geen vrijwilligerswerk,
- de activiteit moet gedaan worden door een betaalde medewerker, niet door een vrijwilliger,
- de vrijwilliger heeft geen tijd meer om naar een gepaste job te zoeken (is een argument dat niet kan ingeroepen worden voor bruggepensio-nerden),
- de voorziene vergoeding is hoger dan toegelaten krachtens de vrijwil-ligerswet.

Enkel in deze gevallen kan de RVA weigeren. Het is aan de RVA om de nodige bewijzen te leveren om haar weigeringsargument kracht bij te zetten. Als de RVA beperkingen stelt, moeten de organisatie én de vrijwil-liger zich hiernaar schikken.

MENSEN MET EEN UITKERING VAN HET ZIEKENFONDS/ARBEIDSONGESCHIKTEN

De persoon die een uitkering ontvangt van het ziekenfonds, moet net als voorheen een schriftelijke aanvraag doen bij de adviserend genees-heer. De adviserend geneesheer beoordeelt dan of het vrijwilligerswerk verenigbaar is met de algemene gezondheidstoestand van de kandidaat vrijwilliger. Oordeelt hij 'verenigbaarheid', dan mag de persoon vrijwil-ligerswerk verrichten. Oordeelt hij 'onverenigbaarheid', dan mag men geen vrijwilligerswerk doen.

MENSEN DIE EEN LEEFLOON ONTVANGEN

Het K.B. stelt dat de persoon die een leefloon ontvangt aan zijn/haar dos- sierbeheerder moet melden dat men vrijwilligerswerk zal doen. Dit werd vroeger niet zo expliciet gesteld.

VREEMDELINGEN

Zie verder (deel arbeidsrecht).

Kostenvergoedingen

Vrijwilligerswerk is onbetaald.
Toch laat de wet toe dat vrijwilligers een kostenvergoeding ontvangen zonder in de problemen te komen.

Op dergelijke kostenvergoedingen moeten noch belastingen noch sociale zekerheidsbijdragen worden betaald; mits men zich aan de regels houdt.

OFWEL KRIJGT DE VRIJWILLIGER EEN FORFAITAIRE KOSTENVERGOEDING

De organisatie kan een bedrag vergoeden, zonder dat daar bewijsstukken tegenover staan. Het maximum bedrag per dag is 28,48 euro en 1139,02 euro/jaar (2007, wordt jaarlijks aan de index aangepast). De precieze en geactualiseerde bedragen kan je steeds terugvinden op www.vrijwilligerswerk.be.

De kwartaalgrens waarvan oorspronkelijk sprake, is uit de wet geschrapt.

Het is zowel aan de organisatie als aan de vrijwilliger om ervoor te zorgen dat de maxima niet worden overschreden. Overschrijding van de maxima kan serieuze negatieve gevolgen met zich mee brengen, voor zowel de organisatie als de individuele vrijwilliger.

Wat moet de organisatie doen om in orde te zijn?

- Vanzelfsprekend getypeerd kunnen worden als vrijwilligersorganisatie
- Een vrijwilligersregister of een nominatieve lijst (namenlijst) bijhouden (boekje of bestand met coördinaten vrijwilliger, data van uitbetaalde kostenvergoeding, en hoogte van het bedrag)
- De uitgaven moeten terug te vinden zijn in de boekhouding (van de organisaties met rechtspersoonlijkheid)
- Er dient géén belastingsfiche opgesteld te worden.

OFWEL KRIJGT DE VRIJWILLIGER EEN REËLE KOSTENVERGOEDING

In dit geval kan de organisatie de werkelijk gemaakte kosten terugbetalen, dit wil zeggen uitgaven van de vrijwilliger voor de organisatie of in functie van de vrijwillige activiteit waarvoor hij/zij de nodige bewijsstukken binnenbrengt.

Wat moet de organisatie doen om in orde te zijn?

- De nodige bewijsstukken verzamelen alvorens over te gaan tot betaling.
- De uitgaven moeten terug te vinden zijn in de boekhouding (van de organisaties met rechtspersoonlijkheid of in het kasboek).
- Er moet geen belastingsfiche worden opgesteld.

Nog enkele weetjes over de kostenvergoedingen:

- Combinatie tussen forfaitaire en reële kostenvergoeding is uit den boze (per vrijwilliger bekeken, per kalenderjaar).
- Vrijwilligers kunnen vergoed worden voor fictieve of effectieve kosten, maar betaal hen geen prestatievergoedingen uit.
- Alleen de organisatie mag de kostenvergoeding uitbetalen, nooit een individu (dus niet de 'begunstigde' van het vrijwilligerswerk)
- De organisatie kan altijd inspectie over de vloer krijgen.
- Constructies tussen organisaties waarmee vergoedingen zijn gemoeid, of mogelijke 'onderaannemingsstructuren' kan je best vermijden.
- Vrijwilligers kunnen ook genieten van een 'vergoeding in natura' (een boekenbon, een ruiker bloemen, een gratis entreeticket voor een voorstelling, ...)
- Vergoedingen in natura mogen enkel **occasioneel** worden gegeven: anders kunnen ze als bezoldiging worden beschouwd.
- Bij twijfel over wat kan en niet: contacteer het steunpunt.

Aansprakelijkheid en verzekeringen

De precieze uitleg over de begrippen 'Burgerrechtelijke Aansprakelijkheid' ea. kan je nalezen in onze uitgave 'Goed Verzekerd'.

Over vrijwilligerswerk en verzekeringen', te downloaden via www.vrijwilligerswerk.be

Opgelet: de regeling m.b.t. aansprakelijkheid en verzekeringen is op 1 januari 2007 ingegaan.

Aansprakelijkheid

BURGERRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID

De wet legt de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de vrijwilliger tijdens de uitvoering van de activiteiten bij de organisatie.

Dat betekent dat als de vrijwilliger door zijn/haar fout schade veroorzaakt aan een derde, het de organisatie zal zijn die deze schade moet vergoeden. De vrijwilliger kan nog wel burgerrechtelijk aansprakelijk gesteld worden als hij/zij:

- een grove fout maakt (bvb. stomdronken tijdens de activiteit en daarvoor een fout maken die schade veroorzaakt aan derden). Mogelijk zal de vrijwilliger zelf de schade moeten vergoeden.
- bedrog pleegt. Vanzelfsprekend moet de organisatie er niet voor opdraaien als de vrijwilliger de intentie of de bedoeling had om iemand schade te berokkenen. De factuur komt bij de vrijwilliger terecht.
- herhaaldelijk een lichte fout maakt: dat is een fout die de vrijwilliger geregeld maakt, die (uiteindelijk) schade veroorzaakt. De organisatie moet bewijzen dat de vrijwilliger dergelijke herhaalde fout maakte. Kan de organisatie dat niet, dan blijft ze zelf burgerrechtelijk aansprakelijk.

De wet stelt een principe van ‘immunititeit’ van de vrijwilliger. De vrijwilliger kan niet persoonlijk burgerrechtelijk aansprakelijk gesteld worden voor de fouten die hij/zij maakt en waardoor schade aan derden ontstaat. Hoger hebben we de uitzonderingen op die immunititeit opgesomd.

Een andere belangrijke nuance op de immuniteit is dat dit principe niet geldt voor alle vrijwilligers: dat hangt af van de organisatie waarin ze actief zijn (zie verder verzekeringsplicht)

De aansprakelijkheidsregeling geldt niet voor de zogenaamde ‘contractuele’ aansprakelijkheid. Die komt op de proppen als er een overeenkomst (schriftelijk of mondeling) bestaat en hieruit een schadegeval voortvloeit.

Een vrijwilliger brengt materiaal mee naar de organisatie, om tijdens een activiteit te gebruiken. Er bestaat een stilzwijgende overeenkomst: de vrijwilliger gaat er van uit dat hij/zij het materiaal in een goede staat terug krijgt. Is dat niet het geval, zitten we met een zaak van contractuele aansprakelijkheid.

Enkele weetjes over de burgerrechtelijke aansprakelijkheid en de verzekering BA:

- ze handelt steeds over de buitencontractuele aansprakelijkheid.
- er moeten steeds ‘derden’ in het spel zijn:
 - de ‘begunstigden van het vrijwilligerswerk’
 - de externe of ‘echte’ derden
 - collega vrijwilligers.

Let op: de wet legt de Burgerrechtelijke Aansprakelijkheid bij de organisatie in de ruime zin van het woord, ook al zijn bepaalde zaken niet in de verzekeringspolis opgenomen (zoals bvb. de verzekering BA van en naar de activiteit). Dat neemt echter niet weg dat de organisatie aansprakelijk blijft!

STRAFRECHTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID

De wet zegt niets over de strafrechtelijke aansprakelijkheid. Men kan dit niet verzekeren, noch overnemen van de vrijwilligers.

De vrijwilliger die een overtreding begaat uit het Strafwetboek, zal hiervoor zelf individueel aansprakelijk gesteld kunnen worden.

Verkeerd parkeren, om een oudere persoon die men voor de organisatie vervoert te laten instappen, en waarbij men een boete krijgt, schending van de geheimhoudingsplicht, materiaal van de organisatie of van derden (tijdens de uitvoering van de activiteit) onvreemden.

Verzekeringsplicht

De wet legt een verzekeringsplicht op aan de organisaties. In de huidige stand van zaken geldt die plicht enkel voor de buitencontractuele burgerrechtelijke aansprakelijkheid voor de organisatie. De verzekeringsplicht rust enkel op die organisaties waar de vrijwilligers volgens de nieuwe wet immuun zijn. Dat zijn volgende organisaties:

- de organisaties met rechtspersoonlijkheid (publiek of privaot): OCMW's, lokale besturen, vzw's,...
- de koepels die een verzekering dienen te sluiten voor zowel zichzelf als voor de lokale afdelingen (meestal feitelijke verenigingen) die er deel van uitmaken
- de feitelijke verenigingen die één of meer personeelsleden tewerkstellen
- de feitelijke verenigingen die één of meer personeelsleden tewerkstellen zullen ook een verplichte verzekering BA moeten sluiten voor zichzelf als voor de feitelijke verenigingen die eraan verbonden zijn

De verzekeringsplicht geldt niet voor 'onafhankelijke' feitelijke verenigingen, kleine, spontane initiatieven, maar ook niet voor feitelijke verenigingen die al jaren actief zijn maar 'niet specifiek verbonden' met een andere organisatie. In deze gevallen genieten de vrijwilligers geen 'immunitet': ze kunnen dus persoonlijk burgerrechtelijk worden aangesproken. Maar ook de feitelijke verenigingen die buiten de aansprakelijkheidsregeling met bijhorende verzekeringsplicht vallen, doen er goed aan een verzekering te sluiten.

Het gaat dus om een verzekering als de organisatie als 'structuur' wordt aangesproken, om de schade die ze veroorzaakte aan derden te vergoeden, voor deze gevallen waar geen contracten en/of verbintenissen van tel zijn.

We raden aan dat de organisatie een verzekeringspolis sluit voor:

- de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst van de organisatie
- de burgerrechtelijke aansprakelijkheid buiten overeenkomst van de vrijwilliger(s) (en dit om mogelijke discussies te vermijden).

Maar daarnaast is het te overwegen ook een verzekering te sluiten voor:

- lichamelijke ongevallen: de wet verplicht het niet, maar wat als een vrijwilliger een ongeval voor heeft tijdens het uitvoeren van een activiteit?
 - Ongevallen komen vrij vaak voor, ook al gaat het vaak om onschuldige dingetjes. Het is echter een belangrijk aandachtspunt.
- rechtsbijstand: om de eigen rechten te verdedigen of een schade-eis in te stellen, kan een dergelijke verzekering meer dan handig zijn

In de aanpassing aan de wet (27/12/2005) wordt ook gesproken over het risico van ziekte en de mogelijkheid hiervoor een verzekering te sluiten. Dat zou dan gaan om vrijwilligers die gezondheidsrisico's lopen tijdens hun activiteiten (TBC, allergieën, besmettelijke ziekten, ...). Een ziekteverzekering is echter niet verplicht.

Tot slot is het aan elke organisatie om na te gaan wat voor soort risicoactiviteiten ze uitvoert. Voor heel wat aspecten is het immers mogelijk een verzekering te nemen; bvb. een verzekering om zich in te dekken tegen schade aan goederen en/of materialen die men gebruikt, tegen bepaalde contractuele aansprakelijkheidsgevallen, een brandverzekering,...

Voor meer informatie over verzekeringen: download het eindrapport 'vrijwilligers en verzekeringen' (studieopdracht Vlaamse Gemeenschap) via www.vrijwilligerswerk.be.

WEETJES OVER DE VERZEKERINGSPLICHT:

- de organisatie doet er goed aan zowel de BA van de organisatie als de BA van de vrijwilligers te verzekeren.
- de minimumelementen die in de polis moeten zitten, zijn bepaald in een uitvoeringsbesluit. Dat kan je terugvinden op onze website.
- We raden ten stelligste aan om de modelinhoud voor verzekeringen te raadplegen en te gebruiken als model voor je verzekering.
- De plicht geldt ongeacht het aantal vrijwilligers, ook als er slechts één vrijwilliger actief is.
- De wet voorziet op dit ogenblik geen sanctie voor het niet naleven van de verzekeringsplicht maar dat betekent niet dat de organisatie vrijuit zal gaan.

HOE VOLDOEN AAN DE VERZEKERINGSPLICHT?

Dat kan op verschillende manieren, afhankelijk van de aard van de organisatie en de frequentie waarmee men vrijwilligersactiviteiten verricht.

1. Individuele verzekeringspolis

Dat kan via een individuele verzekeringspolis. De organisatie die al een verzekeringspolis BA heeft, moet niets speciaals doen. De verzekeringsmaatschappij zal de polis aanpassen (maar heeft daar wat tijd voor gekregen).

De nieuwe polisvoorwaarden (vooral van belang voor wat betreft de hoogte van de verzekerde waarborgbedragen) zijn in elk geval sinds 1 januari 2007 van toepassing. Via een individuele verzekeringspolis kiest de organisatie zelf een verzekeringspolis uit, die het best aansluit bij de eigen noden.

2. Verzekeringspolis vanuit de koepel

De overkoepelende organisatie, sector of federatie biedt een zogenaamde 'collectieve' verzekering aan. Deze polis neemt de verschillende afdelingen, organisaties, ... mee op. De plaatselijke afdeling is dan in orde met haar verzekering.

Let op: de wet verplicht bepaalde koepels de verzekeringsplicht na te leven voor haar feitelijke afdelingen! Controleer of dat het geval is (m.a.w. dat er verbondenheid is), want anders bestaat de kans dat de organisatie/vereniging toch nog zelf een verzekering dient af te sluiten.

3. Collectieve verzekering vanuit de Federale Overheid

De wet voorziet dat elke organisatie tegen betaling een collectieve verzekering kan sluiten (ter beschikking gesteld door de overheid). Die polis is dan wel minder op maat van de organisatie gemaakt: maar regelt de 'algemene behoeften'.

Er werd een systeem uitgewerkt waarbij elke organisatie kan kiezen tussen een aantal verzekeraars die dergelijke polis aanbieden. Meer info en de werkwijze vindt u op www.vrijwilligerswerk.be.

Let wel, in dit geval gaat het enkel om een verzekering burgerrechtelijke aansprakelijkheid.

4. Collectieve verzekering gefinancierd door de Nationale Loterij

Voor het jaar 2007 zijn middelen voorzien voor organisaties om voor een beperkte activiteit én een beperkt aantal mandagen een 'gratis verzekering' te krijgen via de Provinciale Steunpunten Vrijwilligerswerk. Wellicht zal dit aanbod midden 2007 operationeel zijn.

Let wel, het gaat hier om een ruimere polisinhoud: niet enkel de burgerrechtelijke aansprakelijkheid zit hierin maar er wordt ook een verzekering rechtsbijstand en lichamelijke ongevallen aangeboden.

5. Collectieve verzekering via de lokale besturen?

Een aantal lokale besturen bieden nu al (of onderzoeken thans) een verzekering aan voor het lokale verenigingsleven.

De steunpunten vrijwilligerswerk volgen de verzekeringsthematiek nauwlettend op. De modelinhoud 'verzekering vrijwilligerswerk' die we ontwikkelden, wordt reeds door verschillende verzekeringsmaatschappijen onderschreven. Informeer u!

Informatieplicht

Artikel 4 van de wet verplicht organisaties om de vrijwilligers over een aantal basiselementen te informeren.

De organisatienota (zie originele wettekst) vervalt (al kan ze wel een manier zijn om aan de informatieplicht te voldoen).

WEETJES OVER DE INFORMATIEPLICHT:

- Alle opgesomde elementen moeten vermeld worden, dus ook al lijkt de 'geheimhoudingsplicht' ver weg van jullie praktijk.
- De geheimhoudingsplicht kan je in eigen woorden vertalen of omschrijven volgens een concreet voorbeeld.
- Je kan de informatieplicht naar eigen goeddunken invullen, zolang de kernelementen erin opgenomen zijn.
- Je kan een eventuele individuele 'vrijwilligersovereenkomst' aanvullen met de noodzakelijke info uit de informatieplicht. Stel dus niet node-loos twee aparte teksten op.

HOE AAN DE INFORMATIEPLICHT VOLDOEN?

Dat kies je zelf. Je kan bijvoorbeeld de nodige informatie geven tijdens een bijeenkomst van de vrijwilligers of tijdens een informatiesessie om nieuwe vrijwilligers aan te trekken. Je kan de informatie op je website zetten, publiceren in het clubblad, of werken met individuele overeenkomsten.

Je kan een model van een informatienota terugvinden op www.vrijwilligerswerk.be.

Tot slot

De wetgever wilde onderlijnen dat vrijwilligerswerk niet vrijblijvend is. Van zodra de vrijwilliger en de organisatie akkoord zijn om met elkaar scheep te gaan, ontstaan daaruit een aantal wederzijdse rechten en plichten. Juridisch gezien ontstaat er een engagement, een verbintenis.

<p>Wat men moet meedelen?</p>	
<p>Private organisaties met rechtspersoonlijkheid (vzw's, het lokaal bestuur, eventueel ook de koepel voor zichzelf en <i>ifv.</i> de lokale afdelingen)</p>	<p>De feitelijke verenigingen</p>
<p>De sociale doelstelling van de organisatie (zie statuten).</p>	<p>De sociale doelstelling van de organisatie (die haal je uit verslagen, een visietekst, of bespreek het om goed af te lijnen waarvoor de feitelijke vereniging is opgericht).</p>
<p>Het juridisch statuut van de organisatie: vzw of openbaar bestuur of ...</p>	<p>Het juridisch statuut van de organisatie: feitelijke vereniging</p>
<p>Dat er een verzekering Burgerrechtelijke aansprakelijkheid (BA) is gesloten, voor ten minste de organisatie.</p>	<p>De identiteit van de verantwoordelijke(n) van de feitelijke vereniging: minstens één naam, mogelijk meerdere.</p> <p>Dat de feitelijke vereniging (die niet beschouwd kan worden als lokale afdeling van een koepel of die geen personeelsleden in dienst heeft) niet onder het gunstig aansprakelijkheidsregime valt maar dat de regels van 'gemeen recht' (wat normaal voor iedereen van toepassing is) worden toegepast: de vrijwilliger in dit soort FV kan persoonlijk BA worden gesteld.</p> <p>De verzekering die door de koepel gesloten wordt voor de feitelijke verenigingen die als lokale afdeling van die koepel beschouwd wordt, geldt ook voor die feitelijke verenigingen. De vrijwilligers in deze lokale afdelingen genieten dus immunititeit.</p>

Vervolg op pagina 21

Aangeven of er ook nog andere vrijwilligersverzekeringen zijn afgesloten bijvoorbeeld een verzekering rechtsbijstand, een verzekering lichamelijke ongevallen.
Of er kostenvergoedingen worden uitbetaald: ja of nee
Als er kostenvergoedingen worden uitbetaald: aangeven of het gebeurt via het systeem van de 'vaste' (forfaitaire) kosten of via het systeem van de 'werkelijke' (reële) kosten. Als de organisatie beide systemen hanteert, geef dan aan in welke gevallen het ene dan wel het andere wordt toegepast (zie ook kostenvergoedingen en verbod op cumul in hoofde van één vrijwilliger)
Dat de geheimhoudingsplicht geldt.
Art. 458. Geneesheren, heekkundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd frank tot vijfhonderd frank.
De geheimhoudingsplicht moet niet meer letterlijk worden geciteerd
De organisatie kiest vrij hoe ze de informatie meedeelt: individueel of collectief, schriftelijk of mondeling. Let wel op want de bewijslast ligt bij de organisatie.

Vrijwilligerswerk en arbeidsrecht

TOEPASSING VAN HET ARBEIDSRECHT

Krachtens artikel 9 van de wet valt het vrijwilligerswerk onder de toepassing van het arbeidsrecht, waardoor de organisaties waar vrijwilligers 'onder gezag' werken de arbeidsrechtelijke bepalingen moeten respecteren en naleven (arbeidsduur, rustpauzes, verbod op kinderarbeid, verbod op discriminatie, codex welzijn op het werk, verplichte zondagsrust).

Over het al dan niet van toepassing zijn van het arbeidsrecht bestaat heel wat discussie. De voorstanders zeggen dat vrijwilligerswerk gelijkaardig is aan betaalde arbeid en dat daarom dezelfde maatregelen van toepassing moeten zijn. Tegenstanders zien wel degelijk verschillen tussen vrijwilligerswerk en betaalde arbeid. Ze ontkennen niet dat vrijwilligers ook in goede omstandigheden actief moeten kunnen zijn, maar willen niet dat het volledige arbeidsrecht van toepassing is of wordt.

Sedert de laatste wetwijziging is het duidelijk dat het arbeidsrecht op 'zachte manier' van toepassing kan zijn op het vrijwilligerswerk. De elementen die een bijkomende bescherming bieden aan de vrijwilliger zoals het respecteren van zwangerschapsrust, verbod op kinderarbeid, veiligheid en hygiëne op het werk, zijn ook van toepassing op het vrijwilligerswerk. De wetgever wil daarmee een instrument in handen houden om bvb. bij klachten te gaan inspecteren of de organisatie wel correct met haar vrijwilligers omspringt. Het is niet de bedoeling om vanaf nu alle organisaties systematisch te gaan controleren of een strikte toepassing van alle regels uit het arbeidsrecht te gaan eisen.

VRIJWILLIGERSWERK DOOR VREEMDELINGEN

Op dit ogenblik mogen enkel vreemdelingen uit de Europese Unie en 'gelijkgestelde' vreemdelingen (gehuwd met een Belg of een onderdaan van de EU, die vrijgesteld zijn van de verplichting van een arbeidskaart)

zonder problemen vrijwilligerswerk doen, mits ze natuurlijk eventuele formaliteiten die voor eenieder gelden, vervulden.

Het bezit van een arbeidskaart A, B of C volstaat thans niet, omdat ze geen toegangsrecht geeft tot het vrijwilligerswerk. Deze personen mogen geen vrijwilligerswerk doen, evenmin als mensen zonder papieren en asielzoekers in een procedure.

Het is de intentie van de wetgever om hierin klaarheid te scheppen. Hoewel er nog geen K.B is, kan gesteld worden dat volgende vreemdelingen vrijwilligerswerk mogen doen:

- de gezinsleden in de eerste graad van Belgen of ER onderdanen (art. 2, 1° en 2° van het KB),
- de vreemdelingen met een vestigingsvergunning,
- de vreemdelingen met een Identiteitskaart voor Vreemdelingen
- de vreemdelingen met een verblijfsdocument Bewijs van Inschrijving in het Vreemdelingenregister zonder verblijfsbeperking (waaronder ook bijvoorbeeld de erkende vluchtelingen), in de juridische mogelijkheid om vrijwilligerswerk uit te voeren (art. 2, 3° en 5° KB)."

Wegwijzer bijkomende informatie

www.vrijwilligerswerk.be: dé portaalsite voor het vrijwilligerswerk

www.vrijwilligersweb.be, rubriek 'verzekeringen', waar je de uitvoeringsbesluiten Minimumgarantievoorwaarden, Collectieve verzekering kan terugvinden, alsook de modelinhoud en kritische commentaren m.b.t. de verzekeringen

Brochure Koning Boudewijnstichting: Vrijwilligerswerk: De Wet. Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting die via www.kbs-frb.be en www.vrijwilligersweb.be gedownload kan worden.

Meer gedetailleerde info is terug te vinden in het Handboek Werken met Vrijwilligers, Uitgeverij Politeia i.s.m. Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw

Voor wat betreft de Collectieve verzekering met financiële middelen van de Nationale Loterij, aangeboden via de provincies kan u meer info vinden via www.verzekeringvoorvrijwilligers.be

Adressen steunpunten Vrijwilligerswerk

Steunpunt Vrijwilligerswerk Antwerpen

Ann Duysters
Boomgaardstraat 22 bus 100
2600 Berchem
03/240 61 65
vrijwilligerswerk@provant.be

Steunpunt Vrijwilligerswerk Limburg

Peter Vananderoye
Universiteitslaan 1
3500 Hasselt
011/23 72 24
vrijwilligerswerk@limburg.be

Steunpunt Vrijwilligerswerk Oost-Vlaanderen.

Naïma Lafkioui
PAC Het Zuid
Woodrow Wilsonplein 2
9000 Gent
09/267.75.44
vrijwilliger@oost-vlaanderen.be

Steunpunt Vrijwilligerswerk - Het Punt

Veerle Leroy
Treurenberg 24
1000 Brussel
02/218.55.16
hetpunt@busmail.net

Steunpunt Vrijwilligerswerk Vlaams-Brabant

Karine Olislaegers
Provincieplein 1
3010 Kessel-Lo
016/26.73.25
karine.olislaegers@vlaamsbrabant.be

Steunpunt Vrijwilligerswerk West Vlaanderen

Frank Debaere
Boeverbos, Koning Leopold III-laan 41
8200 Brugge
050/40.34.87
frank.debaere@west-vlaanderen.be

Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw

Eva Hambach
Amerikalei 164, 2000 Antwerpen
03/218.59.01
info@vsvw.be

Colofon

Redactie:

Eva Hambach

Lay-out:

x-oc

Deze tekst is ontstaan uit het samenwerkingsverband tussen Het Punt vzw – Brussel, de Provinciale Steunpunten Vrijwilligerswerk en het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk vzw.

Contactgegevens:

www.vrijwilligerswerk.be

Deze tekst mag door vrijwilligersorganisaties en vrijwilligers geraadpleegd en gebruikt worden, mits bronvermelding.

Datum: 1 februari 2007

Vrij
wil
lig